

Шлѡцеровата идея за неславянството на българитѣ биде енергично подѣта отъ *Тунмана* и тоя пъкъ развита по-обстойно и скръпена съ нѣкои докази, което дава право на историката, да смѣта него, а не Шлѡцера, за родоначалникъ на така нарѣчената турско-татарска хипотеза.¹⁾

Споредъ *Тунмана* първобитнитѣ българи (прабългаритѣ) по никой начинъ не са били славяни (р. 36.) Тѣ принадлежатъ къмъ сѣщата група народности като кутригуритѣ и са били слѣдователно кръвни приятели на маджаритѣ (*Blutsfreunde der Ungern*). — Въ това убѣждаватъ *Тунмана* прѣди всичко тѣхнитѣ нрави и обичаи, които били най-вече *турски*, сѣщо като у старитѣ маджари (*wie bei den alten Ungern meistens tuerkisch*). Подробности обаче не се привѣждатъ. Важното за насъ е, че *Тунманъ* изкарва за първъ пъкъ и нѣкои *езикови докази*. Пресвитеръ Диоклеасъ нарича княза на българитѣ *хаганъ*. Слѣдъ това всичкитѣ имъ *лични имена* се отличаватъ съвсѣмъ отъ славянскитѣ и се съгласяватъ наопаки съ *маджарскитѣ*. (*Тунманъ* не дава обаче нито единъ примѣръ за показъ). По-нататъкъ: българитѣ се наричатъ често, като другитѣ маджарски племена, *хуни*. — Синоветѣ на царя, който управлявалъ въ време на Константина Порфирогенета се наричали — единиятъ *Kan Artikinos* (sic), а другиятъ *Bulias Tarkan*. *Тунманъ* се опитва да обличи тия имена съ подобни *турски*. *Tarka* (sic) е единъ санъ у турцитѣ още при първата имъ поява въ историката, а *Kan* е титла, която турцитѣ давали само на най-личнитѣ си принцове, обаче той не се рѣшава, да тълкува *Artikinos* и *Bulias*, ако и да било можемо да се обяснитъ отъ турския езикъ; той би поставилъ съ това само една вѣроятна хипотеза. За това прѣдпочита да остави тая мжка на други.²⁾

Тая прѣдпазливостъ, която би правила честь на *Тунмановата* критична метода, ако да би се проявявала тя и въ общитѣ твърдения на автора, се забѣлзва и въ труда на най-близкия му послѣдователъ *Енгела*, „История на българитѣ въ Мизия“ (1797).³⁾ но въ числото и категоричнитѣ на доказитѣ за *турско-татарския* произходъ на българитѣ се вижда вече по-голъма систематичностъ и пълнота.

Енгелъ приема прѣди всичко раздѣлението на българитѣ, „както се намира въ рускитѣ хроники“: на *Болгаре Волошкѣ* или просто *Волохи*

¹⁾ Вече Венелинъ грѣши, като мисли, че „Шлѡцеръ вимель на сѣверъ ученикомъ *Тунмана*, и съставилъа ученикомъ же, то естъ подписавшия подъ главний догматъ *Тунманова* учения, вѣрилъ татаризму народовъ восточной Европы“. Венелинъ, Древние и нин. Болгаре 24.

²⁾ *Artikinos* und *Bulias* lieszen sich wohl auch aus der türkischen Sprache erklären; aber da ich weiter nichts, als nur etwas wahrscheinliches angeben kann, so will ich lieber diese Mühe ändern überlassen.

³⁾ *Johann Christian von Engel*, Fortsetzung der allgem. Weltgeschichte durch eine Gesellschaft von Gelehrten in Deutschland und England ausgefertigt, Halle 1797., стр. 293.—474: Geschichte der Bulgaren in Mösien nebst einer kritischen Erläuterung, Berichtigung und Bestätigung der Thunmannischen Völkergenealogie und ältesten Geschichte der Bulgaren, Türken, Chazaren, Ungern, Petschenegen, Uzen oder Comanen und Walachen. По-пано стр. 251., § 26. Erste Erscheinung der Bulgaren, einer tatarischen Nation in grösserer Menge.